

เวทีพูนพลังครู ครั้งที่ 1 : ครูผู้สร้างคุณลักษณะนิสัยที่ดี

คำกล่าวเปิดเวทีพูนพลังครู ครั้งที่ 1

โดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ประธานกรรมการมูลนิธิสยามกัมมาจล

วันที่ 14 พฤศจิกายน 2558

สวัสดีท่านผู้เข้าร่วมงานทุกท่าน เวทีนี้จัดดำเนินการโดย 22 ภาควิชา ซึ่งมูลนิธิสยามกัมมาจลรับหน้าที่ทำงานมาก เป้าหมายต่างๆ วิดีโอได้เรียนให้ทราบ และมีเอกสาร และนิทรรศการข้างหน้าก็บอก เมื่อเข้ามาตามคุณเต็ม (คุณรัตนา กิตติกร ผู้ดำเนินรายการ) บอกว่า เป้าหมายที่เราเขียนไปในบอร์ดนิทรรศการที่เขียนไว้ 4 อย่าง นั้น มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่หายไป คือ เป้าหมายอันที่ 5 คือ learning outcome ของเด็กดีขึ้น วงการศึกษาไทยก็เป็นเช่นนี้ ทางมูลนิธิสยามกัมมาจลเราหมกมุ่นทำเรื่องนี้อย่างยิ่ง แต่เราเผลอไป การเผลอเช่นนี้ไม่แปลกประหลาด เผลอกันทั่วโลก ประเทศที่เผลอ เผลอทั้งประเทศ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของเด็กก็หย่อนลงไปโดยปริยาย เพราะทำอยู่ตรงส่วนเบื่องบน สิ่งที่เราคิดว่าลงท้ายแล้วจะได้ผลต่อเด็ก ไม่จริงผลจะเกิดขึ้นกับเด็กต่อเมื่อ Focus ไปที่ตรงนั้นอย่างแท้จริง แล้ววัดตรงนั้น แล้วผลลัพธ์ของเด็กนั้นต้องไม่ใช่อย่างที่วงการการศึกษาไทยวัดกัน ก็คือ ดูที่ความรู้วิชานั้น ไม่ใช่ วิชาไม่สำคัญ เป็นตัวพื้นฐานที่สำคัญ แต่พื้นฐานที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ เรื่องที่จะพูดกันในวันนี้ คือ ลักษณะนิสัยที่ดี หรืออุปนิสัยที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐาน

หนังสือ “เลี้ยงให้รุ่ง” ที่แสดงอยู่ข้างหน้านี้ ขอบอกเลยว่ามาจากงานวิจัยจำนวนมาก ดูจากชีวิตคนทั้งชีวิต เราให้ความสำคัญ แต่นิสัยดีสำคัญกว่า ต่อความสำเร็จในชีวิต นี่ก็เป็นประเด็นที่สำคัญมาก ที่นี้ที่เราคุยกันสองวันนี้ การจัดเวทีครั้งนี้ต้องแยกส่วน การแยกส่วนเวทีคราวนี้ก็คือว่า ครูที่สอนนิสิตเด็กเก่ง สิ่งที่เราต้องไม่ปล่อยเข้าใจผิด คือว่าการสอนนิสิตดีให้เด็กนั้นไม่แยกจากการสอนวิชา มันต้องอยู่ด้วยกัน เป็นเนื้อเดียวกัน ครูที่สอนวิชาเก่งก็ต้องเอาใจใส่ในการฝึกนิสัยใจคอลูกศิษย์ไปพร้อมๆกัน เพราะในห้องเรียนเด็กต้องได้เรียนหลายๆอย่างที่เรียนรู้บูรณาการ

เขาเอาคำพูดของ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ มานำเสนอในบอร์ดนิทรรศการที่อยู่ด้านหน้าซ้ายมือ และขวามือผม เมื่อเข้าผมไปชี้ให้ครูท่านหนึ่งดูแล้วบอกว่าที่ผมพูดนั้นถูกครึ่งเดียว ถ้าเราพิถีพิถัน สิ่งที่ผมพูดว่าครูเอาใจใส่การเรียนรู้ของศิษย์ ครูที่ดีเอาใจใส่ศิษย์ถูกต้องแน่นอน แต่ถูกครึ่งเดียว อีกครึ่งหนึ่งคือเอาใจใส่การเรียนรู้ของตนเอง ครูต้องเรียนรู้ และครูต้องมีเครื่องมือการเรียนรู้ มีทักษะของการเรียนรู้ การเรียนรู้ของครูที่ดีและง่ายที่สุด คือ การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มครู เรียนรู้ร่วมกันผ่านห้องเรียน ผ่านการปฏิบัติ เรียนแล้วสะท้อนคิด แต่หนังสือที่ท่านไปกดไลค์แล้วท่านได้มาของอาจารย์สุธีระสองเล่มนี้ไปด้วยกัน เริ่มต้นคือ “ถามคือสอน” การเรียนรู้เริ่มต้นจากการตั้งคำถาม การเรียนรู้ของครูเองก็เกิดจากการตั้งคำถามของครูเอง คำถามที่ดีที่สุด ประเสริฐที่สุด ก็ครูเพื่อศิษย์ ก็คือถามว่า ที่เราทำๆ กระบวนการที่เราจัดให้ลูกศิษย์ ลูกศิษย์ได้อะไร ได้จริงหรือเปล่า มันจะช่วยเสริมให้ความเป็นครูดีของเรายิ่งดีขึ้นไปเรื่อยๆ

การถาม คือ การเปิดหน้าต่างของการเรียนรู้ ครูถามลูกศิษย์ ก็ทำให้ลูกศิษย์ได้เรียนรู้ ครูถามตัวเอง ก็ทำให้ตัวเองได้เรียนรู้ พอถามแล้วผ่านกระบวนการเด็กที่ลงมือทำ ผู้ที่ถูกถามจะเกิดกระบวนการที่เรียกว่า reflection คือสะท้อน สะท้อนคิด คือ เรียน ถามคือสอน reflection นำไปสู่ learning ทั้งของเด็กและของครู เพราะงั้นถ้าครูถามตัวเองอยู่เรื่อยๆ วน ตอนนี้เขาให้เรียนถึงบ่ายสองโมง ไข่ม้อยครับ หลังสองโมงแล้วครูทำอะไรครับ อันนี้จะตรงกับที่ที่ผมเคยไปดูที่ฟินแลนด์ เขาก็สอนห้องเรียน ชั้นเรียนถึงบ่ายสองโมงเหมือนกัน เด็กกลับบ้าน หรือเด็กอาจจะไปเล่นกีฬา หรือทำการบ้าน ก็แล้วแต่ แต่ครูอยู่ต่ออีกสองชั่วโมง เรียกว่าเป็นเวลาการทำงานของครู ก็คือมาสะท้อนคิดร่วมกัน ภาษาKM ก็คือ AAR - After action review เพื่อให้ครูได้เรียนรู้ กระบวนการนั้นก็คือกระบวนการที่ทำให้เกิด PLC Professional learning community คือ ครูเรียนรู้ร่วมกันหลังจากปฏิบัติ

เวทีนี้ก็เป็นเวทีที่พูนพลังครู ภาษาอังกฤษ คือ Empowerment เวทีนี้ภาษาอังกฤษ ก็คือ Teacher Empowerment Forum เป็นเวทีที่เราจัดเป็นครั้งแรก ดีหรือไม่ดีท่านช่วยบอกด้วยนะครับ ช่วยแนะนำด้วยว่าควรปรับปรุงอะไร แต่สิ่งที่เราอยาก ก็คือ อยากให้มีการจัดโดยคนอื่นในที่ต่างๆ หรืออาจจะทำได้ดียิ่งกว่านี้ ให้ Empower พูนพลังครูยิ่งกว่านี้ พูนพลังครูในที่นี้ หมายถึง พูนพลังให้ครูได้ทำหน้าที่ครูให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ลูกศิษย์ได้เกิด learning outcome ดียิ่งกว่านี้ เป็นการร่วมขับเคลื่อนวงการศึกษาวงการเรียนรู้ไทย เราหวังว่าเวทีนี้ กระบวนการนี้ จะเป็นส่วนย่อยๆ ไขว่จุดประกายในการที่ทำให้แต่ละฝ่ายได้มาช่วยกัน ทำให้การศึกษาไทยมี

คุณภาพดี อย่างที่เราอยากเห็นได้อย่างแท้จริง นี่คือ เป้าหมายสำคัญที่สุดของเวที คือ เป็นการมาเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อหาวิธีการที่จะขับเคลื่อนทำ movement ให้กับวงการศึกษไทย เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของเรา

เวทีนี้มี 22 องค์กร เป็นเจ้าของเวทีที่จัดให้ท่านทั้งหลาย แล้วก็ตัวสิ่งที่เป็นสาระ ในช่วงสองวันนี้ก็คือ ครูสอนให้เด็กนิสัยดีได้อย่างไร ที่จริงมันได้สอนแบบถ่ายทอด แต่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้ในเชิงนิสัยที่ดีได้อย่างไร เราหวังว่าท่านผู้บริหารจากสถานศึกษา ครูทั้งหลาย แล้วก็ท่านที่เกี่ยวข้องจะได้ช่วยกันคิด แล้วก็หาวิธี แล้วก็ไปทดลองวิธีว่าในห้องเรียนตามปกติทั่วไปจะเอาวิธีการที่ครูที่ถือว่าเป็นเชิงต้นแบบที่เราเชิญมา เอาไปใช้ได้ ยังไง ในห้องเรียนตามปกติ ไม่ใช่จัดห้องเรียนเพื่อฝึกลักษณะนิสัย เข้าไปจัดกระบวนการห้องเรียนตามปกติและบรรยากาศในโรงเรียนตามปกติ

ผมไม่แน่ใจว่าการเรียนรู้ลักษณะนิสัย สร้างนิสัยที่ดีเกิดขึ้น “ในห้องเรียน” มากกว่าหรือน้อยกว่า “นอกห้องเรียน” แต่ในสภาพบรรยากาศของการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กัน และครูมีปฏิสัมพันธ์กันในแบบที่ไม่เป็นทางการ ระหว่างครูกับศิษย์ และการปลูกฝังโดยพ่อแม่อันไหนมาก่อนกัน ผมไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ ถ้าคิดถึงตัวเองก็คิดว่าได้ทั้งสามอย่าง จากทั้งสามส่วน พ่อแม่มีส่วนอย่างยิ่งเลยในสายตาผม เพราะฉะนั้นประเด็นของเวทีนี้ ไม่ใช่การพยายามที่จะมาบอกว่าต้องจัดห้องเรียนเพื่อการสร้างอุปนิสัยที่ดี เราอยากเห็นการบูรณาการเข้าไปในหลายๆ ส่วนของชีวิตเด็ก แต่เมื่อเราทำเช่นนั้นแล้วผมเชื่อว่าชีวิตครูจะดีขึ้นอย่างมากมาย ไม่ใช่แค่เด็กจะได้เกิด Learning Outcome แต่ครูจะได้ Life Outcome ผลลัพธ์แห่งชีวิตมากกว่าที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างมากมาย ผมหวังว่าความฝันเช่นนี้เราจะได้มาช่วยกันสร้างโดยใช้เวทีนี้
